

POSELSTWO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

W RIO DE JANEIRO

NRY. POPRZEDNIE TEJ SAMEJ SPRAWY:

REFERAT: VI.

REFERENT: p. Wojnar.

NR. AKTU 739/31.

DATA WPLYNIECIA 9.III.1931.

DATA ZALATWIENIA

OD KOGO: M.S.Z., Warszawa.

DO KOGO: Poselstwa R.P. Rio.

W SPRAWIE przesyła sprawozd. ogólne z roczn. 10-cia
odparcia bolszewików.

ZALATWIENIE:

NRY. NASTEPNE TEJ SAMEJ SPRAWY:

INSTRUKCJE I UWAGI:

*ut. Gomb.
a a 9/III 31*

PONOWIENIA:

ZLOZONO DO AKT DN. 193 R.

233

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
Nr, PVI/W/1715/31

POSŁELSTWO POLSKIE W BRAZYLII	
Otrzymało dnia	5. 10. 1931.
	732/31
Załączników	
Zatwierdził	

Warszawa, dn, 16 Lutego 1931 R,

Wydział Prasowy MSZ przesyła do wiadomości ogólne sprawozdanie akcji propagandowej dotyczącej rocznicy X-lecia zwycięskiego odparcia bolszewików w r. 1920, według raportów polskich placówek dyplomatycznych i konsularnych, nadesłanych przed 1 listopada z.r.

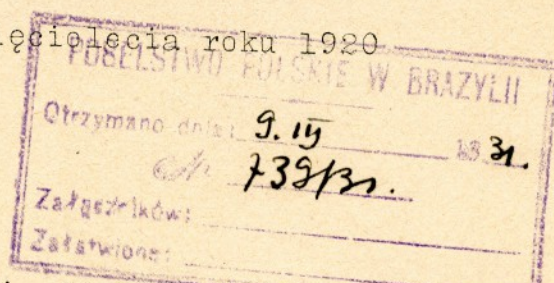
L. Chrzanowski
/-/L. Chrzanowski
NACZELNIK WYDZIAŁU PRASOWEGO

Do wszystkich Ambasad, Poselstw
i Konsulatów R.P.

234

S P R A W O Z D A N I E

szczegółowe z akcji propagandowej dziesięciolecia roku 1920
zagranicą.

A N G L I J A.

L o n d y n: Obchód odbył się 11.XII.1930 r. uroczystym nabożeństwem. Wieczorem zorganizowano uroczystą akademię w lokalu Towarzystwa Polskiego w Londynie.

D u b l i n: Konsulat organizował odczyty i inspirował artykuły w prasie, gdyż niema grup, z którychby można tworzyć komitet obchodu. Na zebraniu Klubu Rotaryjnego wygłosił przemówienie okolicznościowe kierownik tego klubu.

A R G E N T Y N A.

B u e n o s A i r e s: W dn. 19.X. odbyło się nabożeństwo przy udziale blisko 800 osób, poczem utworzono pochód. Na zorganizowanej akademii, po odegraniu hymnu, nastąpiły przemówienia i odczyty; wysłano depeszę do Marsz. Piłsudskiego. Na pamiątkę 10-letniej rocznicy założono towarzystwo p.n. "Ognisko Polskie". Szereg uroczystych obchodów odbyło się na prowincji, a mianowicie w Berisso, Lavallol, Santa Fe, Rosario, Tucuman i t.p. Cała prawie bez wyjątku prasa argentyńska zamieściła szereg artykułów okolicznościowych.

A U S T R J A.

W i e d e Ń: Obchód odbył się 11.XI.1930 r. Nabożeństwo uroczyste z udziałem kolonji polskiej, posłów Francji i Rumunii oraz całego personelu Poselstwa i Konsulatu rumuńskiego. Urządzono obchód dla dzieci polskich oraz uroczystą akademię staraniem Komitetu i Związku stowa-

rzyszeń polskich z przemówieniem posła R.P. i przedstawicieli kolonij polskich. Przesłano depesze hołdownicze do Prezydenta RP. i Marsz. Piłsudskiego.

B E L G I A .

B r u k s e l a : Obchód odbył się staraniem Koła b.wojskowych z udziałem Związków b.wojskowych francuskich i belgijskich. Złożono wieniec na grobie Nieznanego Żołnierza, poczem odbyło się przyjęcie w Poselstwie z przemówieniami okolicznościowymi w języku polskim i francuskim. Zorganizowano komitety miejscowe w większych ośrodkach emigracyjnych: Charleroi, Leodium, Mons. W pracy wzięły udział organizacje robotnicze. Konsulat R.P. opracował odczyt, który przekazano Komitetom lokalnym. Obchody odbyły się w 90 skupieniach emigracji polskiej:

1/ Chatelineau: Obchód odbył się wraz z uroczystością poświęcenia sztandaru trzech organizacji polskich, z udziałem 400 osób z kolonji polskiej i miejscowych organizacji robotniczych. Nabożeństwo uroczyste wraz z poświęceniem sztandaru, złożenie wieńca przy pomniku poległych żołnierzy belgijskich, akademja z odczytem attaché konsularnego p.Jakubskiego, popisy wokalne-muzyczne, przedstawienie teatralne, popisy gimnastyczne. Kierownictwo Placówek RP. zostało obdarzone choinkami w postaci lampek górniczych z napisem.

2/ Charleroi: Uroczystość odbyła się 11.X. Za wzorem Chatelineau postanowiono zwołać wiec i złożyć uroczystą przysięgę obrony całości granic R.P. oraz zorganizować zbiórkę składek, zapoczątkowanych przez robotników kłodzkich na kłódę podwodną. Sumy **z**ebrałe zostaną przesłane do zarządu "Wiarusa Polskiego". Dotychczas zebrano 1.500 franków.

3/ Mons. Obchód odbył się 29.X. Zwołano wiec i uchwalono rezolucję obrony całości granic R.P.

Antwerpja. Utworzono 6 komitetów lokalnych. Obchód odbył się w Beerlingen 28.IX. oraz w okręgu Limburgja dn.30.XI. W programie obchodu nabożeństwo, pochód 15 pocztów sztandarowych, przemówienie przedstawicieli władz i wychodźców. Ćwiczenia drużyny sokolej.

P R A Z Y Ł J A:

R i o - d e - J a n e i r o. Ze względu na wypadki rewolucyjne obchód trzeba było ograniczyć wyłącznie do kolonii polskiej. 18.X. odbyło się nabożeństwo, wieczorem zaś uroczyste zebranie w lokalu towarzystwa Polonji.

S a o P a u l o. Obchód odbył się dn.18.X. Mimo trudności, spowodowanych wybuchem rewolucji odbyła się akademja i zabawa taneczna.

E U Ł G A R J A.

S o f j a. Obchód odbył się dn.11.XI.1930 r. Zorganizowany przez Zarząd Tow.Wzajemnej Pomocy. W programie nabożeństwo i akademja z odczytem okolicznościowym.

C Z E C H O S Ł O W A C J A.

P r a g a. Klub Polski zorganizował nabożeństwo i uroczystą akademję z odczytem mjr.Czerwińskiego, attaché wojsk.R.P. W obchodzie wzięły udział przedstawicielstwa władz wojskowych, klubu polskiego, Tow.czesko-słowacko-polskiego, Koła przyjaciół Polski oraz przedstawiciele sfer wojskowych i politycznych. Poselstwo spowodowało wykorzystanie w prasie miejscowej artykułów d'Abermona i Jusseranda.

M o r a w . O s t r a w a. Zorganizowano dwa główne Komitety dla Śląska i Moraw. Obchody odbyła się w 86 miej-

scowościach w czasie od 10/X do 11/XI zależnie od warunków lokalnych. W Morawskiej Ostrawie uroczystości /akademje/ wyznaczone na 9/XI br. Główny Zarząd Macierzy Szkolnej w Cieszynie urządza w 95-u miejscowościach na Śląsku obchody oraz poranki dla młodzieży szkolnej we wszystkich szkołach, utrzymywanych przez Macierz, połączone z dorocznym świętem Macierzy. Zorganizowany uroczystą akademję z udziałem przedstawicieli wszystkich polskich towarzystw, instytucyj miejscowych oraz Konsulatu R.P.; rozdano kilkaset odezów.

K o s z y c e. Obchód odbył się 11/XI. Akademja uroczysta została urządzona staraniem miejscowego Towarzystwa oświatowego.

C H I N Y.

C h a r b i n. Obchód odbył się dn.18/XI 1930 r. W programie obchodu: nabożeństwo uroczyste z udziałem około 300 osób. Akademja, która była entuzjastyczną manifestacją na cześć Marsz. Piłsudskiego i wojska polskiego. Odśpiewano szereg pieśni legionowych i wygłoszono okolicznościowe przemówienia. Gazety szkolne wydały specjalne numery. Do S z a n g h a j u wysłano 3 art.prasowe.

D A N J A.

K o p e n h a g a. sprawozdania nie nadesłano.

F R A N C J A.

P a r y ż. Zorganizowano centralny komitet w Paryżu i komitety okręgowe w Lille, Lyon, Marsylji, Tuluzie i Strasburgu. Minister Chłapowski wydał odezwę do Polaków, zamieszkałych we Francji. Towarzystwo France-Pologne urządziło obchód 19/XI w amfiteatrze Sorbony, z udziałem prasy i ko-

lonji polskiej. Do wszystkich konsulatów R.P. we Francji wysłano 1000 egz. odczytu okolicznościowego. Odczyt ten został także wygłoszony przez stację radiową P.T.T. w Radio Paris i przez stację na wieży Eiffła, oraz dostarczony wszystkim szkołom polskim i ochronkom.

M a r s y l j a. Obchody odbyły się dn.11/XI/30 w St.Jean de Valerisle, Gagnieres, Bessege, Molieres, St. Auben, Millomagne /nabożeństwa, zabawy, Akademje, pochody, przedstawienia/.

L i l l e. Na czele komitetu stanął rektor uniwersytetu p.Chatelet. Obchód wyznaczono na 11/XI/30. Zorganizowano komitety lokalne we wszystkich skupieniach emigracji polskiej. Odbyły się uroczystości Stow.Rezerwistów i b.wojskowych. Uroczystość Tow.Alliance Franco-Polonaise wykorzystano jako manifestację polsko-francuską z okazji obchodu 10-lecia. Dn.10-go odbyło się walne zebranie Towarzystwa w obecności przedstawicieli władz cywilnych i wojskowych, prasy, członków Twa i Konsulatu R.P. Uczestnikom rozdano dzieło Jacques de Carency "Joseph Piłsudski". Po zebraniu odbył się bankiet z udziałem 600 osób, wieczorem zaś audycja radiowa i przyjęcie.

W M a r l e s. Obchód odbył się dn.12/XI/30 staraniem Koła Społeczno-Kulturalnego im Marsz.Piłsudskiego. Udział w nim wzięły liczne rzesze górników, młodzież, duchowieństwo i nauczyciele. Po przemówieniu delegata konsulatu odbyły się produkcje muzyczno-wokalne. Pozatem obchody odbyły się w Louches, Roubaix, Auchel, Douai, Lens, Bruai, Escandain, Sallamines Ostri-court i innych.

239

T u l u z a. Obchód odbył się dn. 19/XI z udziałem około 200 osób. W programie akademja z udziałem kolonji polskiej oraz z kół francuskich: przedstawicieli prasy i osób, które wybitnie zaznaczyły swą przyjaźń dla Polski. Przesłano depesze dla Prezydenta i Marszałka Piłsudskiego. Uchwalono rezolucję zachowania całości granic Rz.Pol. Po akademji odbyło się przyjęcie, w którym wzięło udział 50 osób.

G D A N S K.

Obchód przeznaczono na 19/X.30. W programie akademja z przemówieniem komisarza gener.R.P. p.Strasburgera i wykładem dr.M.Dragana. Po akademji zabawa taneczna.

H O L A N D J A.

H a g a. 11/XI odbyło się zebranie dla prasy holenderskiej w Poselstwie z odczytem posła R.P. i jednego z wybitniejszych dziennikarzy miejscowych.

R o t e r d a m. Zorganizowano obchody w paru miejscowościach. Odczyty wygłoszone zostały przez nauczycielstwo polskie. 1/ w Waubach obchód odbył się na początku października, 2/ w Brunsum obchód odbył się 26/X, 3/ w Zagłębiu Limburskiem 19/X w Heerlerheide /kolonji górniczej polskiej/.

J U G O S Ł A W J A.

B e l g r a d. Utworzono komitet obchodu /Poselstwo i Liga Polsko-Jugosłowiańska. W programie obchodu odczyty w szkołach, audycje radiowe, akademja na uniwersytecie, uroczystość w Lidze Polsko-Jugosłowiańskiej. Władze miasta nazwały ulicę imieniem marszałak Józefa Piłsudskiego, jako obrońcy zachodniej kultury. W obchodzie

249

wzięli udział przedstawiciele rządu: minister spraw zagranicznych Marinkowicz, oświaty - Maksymowicz, przem. i handlu - Demetrowicz i min. Kumandzi oraz przedstawiciele generalicji, literatury i prasy.

Z a g r e b. obchody odbyły się we wszystkich skupieniach emigracyjnych, staraniem Konsulatu.

Ł O T W A.

D y n e b u r g. Utworzono Komitet. Obchód odbył się 10/X. Akademia, nabożeństwo, złożenie wieńca na omentarzu poległych żołnierzy polskich. W uroczystości wzięli udział przedstawiciele władz miejscowych z generałem Dankersem na czele. Zorganizowano komitety prowincjonalne i wydano odezwy.

L i p a w a. Obchód odbył się 10/V. Nabożeństwo z udziałem artystów polskich i akademja. Wysłano depesze do Prezydenta RP. i Marszałka Piłsudskiego.

M E K S Y K.

Obchód odbył się 18/XI staraniem stowarzyszenia polonji. Odczyt wygłosił attaché konsularny dr. J. Szygowski i konsul Merdinger /o osobie Marsz. Piłsudskiego na tle życia polskiego/. Wyświetlono film propagandowy o Polsce, wieczorem odbyło się przyjęcie i zabawa taneczna.

N I E M C Y.

B y t o m. Obchód odbył się w gmachu Konsulatu RP. dn. 11/XI-30. Przybyło około 200 osób z kolonji polskiej ze wszystkich warstw społeczeństwa, m.in. żydów obywateli polskich. Podczas akademji zostały wygłoszone przemówienia Konsula RP., przedstawiciela mniejszości, b.

241

posła do sejmu pruskiego p.Baczewskiego, - i przedstawiciela żydów polskich. Przesłano depesze gratulacyjne do Prezydenta RP., Marsz.Piłsudskiego. Po akademji odbyło się zebranie towarzyskie.

S z c z e c i n. Obchód odbył się dn.18/X.30 z udziałem całej kolonji polskiej. Konsul Lechowski i przedstawiciele kolonji wygłosili przemówienia, następnie odbyły się popisy wokalne-muzyczne. Transmisja radiowa oraz zabawa taneczna. Dnia 18/XI odbył się drugi obchód, połączony ze świętem niepodległości. Uroczysta akademja z udziałem około 300 osób w czem kilkanaście osób narodowości niemieckiej.

K w i d z y ń. Obchód odbył się dn.16/XI.30 w Stumie staraniem polaków i związków polskich towarzystw młodzieży. Odczyt wygłosił redaktor gazety olsztyńskiej, p.Jankowski. Udział w obchodzie wzięli przedstawiciele mniejszości polskiej w sejmie czeskosłowackim i w Niemczech: Hobot, Junga i dr.Kaczmarek, goszczący w Kwidzynie.

M a g d e b u r g. Dn. 16/XI odbyła się akademja uroczysta staraniem Judische Gesellschaft der Freude, /składający się z obywateli polskich/ z udziałem około 500 osób, w tem kilkudziesięciu polaków oraz zaproszonym konsulem gen.Gawrońskim z Berlina z małżonką. Wysłano depesze do Marszałak Piłsudskiego.

E s s e n. Obchód odbył się 11/XI.30. Uroczyste uroczyste nabożeństwo, akademja z udziałem około 300 osób, odczyt ilustrowany przezręczami. Wysłano depesze

262

do Prezydenta R.P. i Marsz. Piłsudskiego. Pozatem zorganizowano odczyt w Bohum.

L i p s k. Obchody odbyły się we wszystkich większych i mniejszych skupieniach polskich: Rositz, Sandersdorfie, Halle, Bornie, Magdeburgu, Ehrfurcie, Dreźnie, Menselwitz i Weimarze.

O l s z t y n. Obchód zorganizowano na 9.XI. przez Komitet w skład którego weszli przedstawiciele wszystkich miejscowych organizacyj polskich. W programie odczyt, przedstawienie teatralne, wieczór towarzyski. Pogadanki w szkołach polskich na Warmji i Mazurach oraz obchody w kołach młodzieży. 11/XI przyjęcie w Konsulacie dla gości przybyłych z Mazur /54 osób/. Dnia 16/XI przyjęcie dla miejscowego społeczeństwa polskiego w Olsztynie.

H a m b u r g. 11.XI odbył się uroczysty wieczór staraniem Polskiego Klubu w Hamburgu oraz Konsulatu. W programie przemówienie, część koncertowa oraz zabawa taneczna z udziałem około 100 osób. Między innemi: konsul gen.holenderski, wenezuelski, paragwajski i inni członkowie korpusu konsularnego oraz przedstawiciele prasy.

N O R W E G J A.

O s l o. Sprawozdania nie nadesłano.

P A L E S T Y N A.

J e r o z o l i m a. Obchód odbył się 11.XI.30 w lokalu Konsulatu RP. ze współudziałem całej kolonii polskiej bez różnicy wyznania. Duchowieństwo polskie,

243

przedstawiciele związku żydów polskich w Jerozolimie, Tel-Awiiwie i Hajfie, Izby Handlowej Palestyńskiej-Polskiej itd. Odczyt okolicznościowy został wygłoszony przez wicekonsula Statkowskiego, poczem odbyło się przyjęcie. Wysłano depesze hołdownicze do Prezydenta R.P. i Marsz. Piłsudskiego. Delegacja Mikor-Haim złożyła adres członków tej dzielnicy.

R U M U N J A.

K i s z y n i ó w. Utworzono Komitet. Obchód odbył się 9/XI. Nabożeństwo, akademje, przemówienia w języku polskim i rumuńskim, przedstawienie amatorskie. Wysłano depesze do króla Karola II, Prezydenta R.P. i Marsz. Piłsudskiego. Zorganizowano obchody w Bielcach, Chocimiu i Sorokach.

C z e r n i o w c e. Zawiązano Komitet, złożony ze wszystkich sfer kolonij polskich. Obchód odbył się 11.XI z udziałem przedstawicieli władz i sfer społeczeństwa rumuńskiego. Nabożeństwo, akademja, przemówienia dr. Kopacza ze Lwowa oraz produkcje wokalnie-muzyczne i filmowe. Przemówienie p. Nandrisa w języku rumuńskim. Poranek dla dzieci polskich. Wyświetlenie filmu propagandowego "Walka o Warszawę".

G a l a c. Obchód odbył się dnia 11/XI. Nabożeństwo i przyjęcie dla członków kolonji i przyjaciół Polski w Konsulacie.

S Z W E C J A.

S t o c k h o l m. Sprawozdania nie nadesłano.

244

S Z W A J C A R J A.

B e r n. Obchód wyznaczony na 15/XI.30 w Solurze wraz z uroczystością patriotyczną z okazji odrestaurowania i przeniesienia grobu Kościuszki na cmentarz w Zuchowie pod Solurą. Po ceremonji na grobie Kościuszki uroczysta akademja ku uczczenia 10-lecia r.1920. Wieczorem zebranie towarzyskie.

G e n e w a. Obchód odbył się 11/XI; w programie wielka manifestacja narodowa w Wielkim Teatrze.

Z u r y c h. Obchód odbył się 15/XI/30. Utworzono Komitet z przedstawicieli wszystkich Towarzystw polskich pod protektoratem Konsulatu RP. W programie obchodu uroczyste nabożeństwo i akademja.

S T A N Y Z J E D N O C Z O N E.

W a s z y n g t o n. Sprawozdanie nie nadesła-
ne.

C h i c a g o. Obchód odbył się 24/VIII/30. Komitet nadał obchodowi charakter międzynarodowy. Wzięło w nim udział około 50.000 osób. W tem b.gubernator Stanu Iowa p.Harding, który reprezentował prezydenta Hoovera, generał Parker, konsulowie Francji, Włoch i Belgji oraz reprezentanci federalni i stanowi. Wszyscy przedstawiciele państw obcych wygłosili okolicznościowe przemówienia. Wyślano depesze do Prezydenta RP., Marsz. Piłsudskiego, Prez. Hoovera, Ojca Sw., gen.Hallera i Paderewskiego /Komunistyczna partja stanu wydała odezwę przeciwko obchodowi/.

T U R C J A.

K o n s t a n t y n o p o l. Obchód odbył się 11/XI
W programie nabożeństwo i akademja z przemówieniem kon-

sula R.P. i odczytem radcy Konsulatu, poczem przyjęcie i zabawa taneczna w salonach Domu Polskiego. Udział kolonji polskiej niezwykle liczny /150 osób/. Wysłano depesze gratulacyjne do Prezydenta i Marsz. Piłsudskiego oraz zebrano 85 f.tur. na łódź podwodną "Odpowiedź Treviranusowi".

W Ł O C H Y.

R z y m. Obchód odbył się 4.XI.30 z udziałem kolonji polskiej pod przewodnictwem obu Ambasad. Akademję zorganizowano przez Tow. Adama Mickiewicza z udziałem przedstawicieli dyplomacji, władz cywilnych i wojskowych, kół naukowych, prasy i publiczności włoskiej. Odczyt wygłosił p.L.Kociemski.

M e d j o l a n. Organizacją obchodu zajęło się Koło Polskie w Medjolanie. Dn.11.XI. odbyło się uroczyste nabożeństwo i akademja z udziałem władz włoskich i przedstawicieli państw aljanckich z wielkiej wojny. Poczyniono starania o odczyt odpowiedni w radjostacji Milano-Turyń i Genewa.

T r j e s t. Sprawozdania nie nadesłano.

W E G R Y.

B u d a p e s z t. Obchód odbył się 16/XI ze względu na to, iż jest to dzień świąteczny i przez to wygodny dla kolonji polskiej, która składa się prawie wyłącznie z ludności robotniczej.

246